

TOT UW DIENST

Naar aanleiding van Psalm 108 : 2

*"Mijn hart, o Hemelmajesteit,
Is tot Uw dienst en lof bereid."*

Partijrede 23 februari 2002

Er ligt een veelbewogen tijd áchter en een inspannende tijd vóór ons. Achter ons, we denken daarbij onder meer aan de mond- en klauwzeercrisis en '11 september' jongstleden. Vóór ons, daarvoor verwijs ik naar de op handen zijnde verkiezingen voor de gemeenteraden en de Tweede Kamer.

Het is duidelijk dat uit genoemde gebeurtenissen lessen moeten worden getrokken. Onze kleinheid en nietigheid, onze afhankelijkheid en kwetsbaarheid ook. Wij mensen van deze eeuw denken alles wel zo ongeveer in onze vingers te hebben en te beheersen. Niets is minder waar, dat hebben de genoemde, diep ingrijpende voorvallen ons hopelijk geleerd. Zij hebben ons op onze plaats gezet. De vraag is nu of wij ons dat bewust zijn en daarnaar handelen. De indrukken van de eerste ogenblikken – alom aanwezig – slijten snel weer weg. We gaan over tot de orde van de dag. We nemen het heft weer zelf in handen.

Het zou profijtelijk, ja zegenrijk zijn als we beseffen dat we buiten God om in zonde en ongerechtigheid dwalen en dat we zonder Hem niets vermogen, afhankelijk als we zijn van Zijn gunst en zegen. Dat is de kern van de boodschap die de SGP aan ons volk voorhoudt. Ons verkiezingsprogramma heeft als titel "TOT UW DIENST". Dat was de lijfspreuk van de Franse Hugenoten. Het zal duidelijk zijn dat deze spreuk twee uitwerkingen mogelijk maakt. De eerste is: tot Uw dienst. Daarbij wordt gedacht aan de dienst van God tot Zijn eer. De overheid behoort het publieke leven zó in te richten dat recht wordt gedaan aan de rechten en inzettingen des Heeren tot Gods eer, aan het houden van Zijn Dag en het dienen van Zijn Naam. De tweede is: tot uw dienst. 'Uw' nu met een kleine letter, de dienst aan onze medemensen ver weg en dichtbij. De overheid heeft de roeping er zorg voor te dragen dat alle burgers het goed (kunnen) hebben en tot hun recht (kunnen) komen. In dit motto staat de spanningsboog getrokken van de Bijbels gefundeerde taakopvatting over het ambt van de overheid als dienaar van God. Een taakopvatting in gehoorzaamheid aan de Wet des Heeren, God lief te hebben boven allen en alles – met geheel ons hart, verstand en kracht – en onze naasten als onszelf. Een taakopvatting met een voluit theocratisch élan. Met minder kan en mag het niet. Het is schuld als we daarbij achterblijven, als we aan die maat niet voldoen.

Tot Uw dienst. Wij vinden deze woorden in de berijming van Psalm 108. Deze Psalm zingt de lof op Gods goedheid en is een gebed om Gods hulp. Het is duidelijk dat voor beide een oprechte gezindheid nodig is, een gezindheid die bij ons 'van nature' niet wordt gevonden. Wij moeten allen uit de duisternis van ons zondige bestaan worden gebracht tot Gods wonderbare en heerlijk schijnende Licht in Hém, Zijn geliefde Zoon, de Heere Jezus Christus. Dat geldt voor iedereen, ook voor ons SGP'-ers. Gods Geest leidt tot die fundamentele omkeer, tot die bekering, tot dát leven. De noodzaak daarvan mag ons wel op het hart gebonden zijn of worden. Dan alleen immers, wordt de toonhoogte van Psalm 108 gehaald: "Mijn hart, o Hemelmajesteit, is tot Uw dienst en lof bereid". Inderdaad, Uw met een hoofdletter. In het vervolg van deze Psalm echter, wordt glashelder dat vanuit het éne ook het

andere, dat van 'uw' met een kleine letter, bevorderd wordt. De berijmde verzen 2 en 7 bevestigen dat. Het één zit onlosmakelijk vast aan het ander.

11 september 2001

Wie van ons was niet ontsteld door de gewelddadige terroristische aanslagen op 11 september vorig jaar op enkele vitale handels- en politieke centra in de Verenigde Staten van Noord-Amerika? Deze gebeurtenissen in New York en Washington hebben diepe sporen getrokken. Het beeld dat bij velen leefde dat het machtigste land ter wereld onbereikbaar was voor dergelijke vijandelijkheden, lag in één klap in gruzelementen. Er ging een dreiging van uit, zo in de trant van: wat zal allemaal nog volgen? De onzekerheid sloeg toe. De internationale gemeenschap reageerde vastberaden. Deze aanslag trof niet alleen de VS, maar ons allen. Een aanslag op het vrije Westen, op de democratische rechtsorde. Onduldbaar. De handen werden ineengeslagen voor de strijd tegen dit gewelddadige terrorisme. Afghanistan, het land waarvan werd vermoed dat van daar uit de aanslag onder aanvoering van Bin Laden was beraamd, heeft inmiddels een dure tol betaald. Zonder uitzicht overigens, dat dit niets en niemand ontziende terrorisme definitief zou zijn uitgeschakeld. Ook verdachte concentraties van 'zieke geesten en bedoelingen' in andere landen komen (vooralsnog figuurlijk gesproken) onder schot.

Nederland heeft in het geheel van het verzet tegen het internationaal opererende terrorisme zijn aandeel gehad. De SGP heeft dat gesteund vanuit de morele standaard van een goed en betrouwbaar bondgenootschap in NAVO-verband. Een kwestie van dienstbetoon aan herstel van de aangetaste rechtsorde. In de Tweede Wereldoorlog heeft Amerika met andere bondgenoten offers gebracht voor onze bevrijding. Omgekeerd moeten we dan ook onze verantwoordelijkheid kennen. Terrorismen moet hard worden aangepakt. Het is aangrijpend en het kan ons niet onberoerd laten dat daarmee doorgaans vele slachtoffers – ook onder burgers – zijn gemoeid.

De internationale solidariteit is niet zonder slag of stoot tot stand gekomen en al zeker niet gemakkelijk te handhaven. Dat gaat nog wel als iedereen kort na het verwoestende incident onder de indruk is van het gebeurde, maar naarmate de tijd vordert, wordt het moeilijker. Dat speelt tot de dag van vandaag een grote rol, een rol die ons zorg ingeeft. Er blijkt namelijk in toenemende mate een afstand te groeien tussen de VS en Europa in de oorlog tegen het terrorisme. Het beleid van de Amerikaanse president Bush stuit op enkele vitale punten op bezwaren bij de Europese Unie. De wenkbrauwen worden gefronst bij de stijging van de defensiebegroting van de VS met maar liefst 48 miljard dollar tot een voor onze begrippen astronomisch bedrag van 379 miljard dollar in 2002. Ook is de opmerking van Bush in zijn 'troonrede' (de State of the Union) slecht gevallen waarin hij Iran, Irak en Noord-Korea karakteriseerde als 'de as van het kwaad'. Het gewelddadige internationale terrorisme moet zo mogelijk uitgeschakeld worden, dat is voor iedereen duidelijk. Men vreest door deze extra inspanning en na deze uitlatingen echter een domino-effect: na Afghanistan successievelijk een rijtje andere landen. De consequenties daarvan zijn natuurlijk niet te overzien. Zal dat dan allemaal wel beheersbaar blijven of worden we van lieverlee meegezogen in een proces dat een wereldbrand als climax heeft? Zo wordt gevreesd.

De SGP-lijn is altijd geweest dat we consequent moeten blijven. Voorkomen moet worden dat de alliantie uiteenvalt en een gemeenschappelijk optreden achterwege blijft. Noch voor de VS noch voor Europese landen is een solo-toer aantrekkelijk. Het is daarom goed dat onze regering heeft opgeroepen de VS vast te houden, althans met deze wereldmacht de dialoog gaande te houden. Kwestie van trouw omwille van het verleden, kwestie van draagvlak en gespreide verantwoordelijkheid op het internationale forum ook.

Er is nog een ander verschil van inzicht tussen Europa en de Verenigde Staten. Dat verschil gaat over een kwestie die ons als SGP'-ers erg raakt, te weten de Midden-Oostenpolitiek. Het langslpende conflict tussen Israël en de Palestijnen zou nu eindelijk eens tot een oplossing moeten komen. Er zit al jaren lang helemaal geen schot in. De EU-ministers van buitenlandse zaken denken in de richting van het uitroepen van een onafhankelijke Palestijnse staat, die direct erkend moet worden door Israël en moet worden toegelaten tot de Verenigde Naties. Zo zou het vredesproces weer uit het slop kunnen worden getrokken, omdat de aan het initiatief gekoppelde verwachting is dat de Palestijnen zich dan meer betrokken zullen betonen bij hun instellingen, het steeds weer oploeiende geweld tegen Israël zullen beëindigen en constructief vanuit een meer gelijkwaardige positie zullen meepraten over een regeling met Israël. De VS, aldus het onbehagen, is te eenzijdig op Israël gericht. De patstelling in het vredesproces moet worden doorbroken. Een gelukkige omstandigheid vindt men nog wel dat president Bush de Israëlische premier Sharon niet steunt in diens uitsluiting van Arafat als gesprekspartner. Tot een concreet Europees vredesinitiatief kwam het nog niet. Een paar landen, waaronder Groot-Brittannië, vinden het daarvoor nog te vroeg.

Hoe over deze ontwikkeling te oordelen? De SGP heeft steeds een vreedzame oplossing voor deze regio bepleit, met als absolute vereiste veilige en erkende grenzen voor de staat Israël. De weg waarlangs willen wij bij voorkeur aan Israël zelf, in samenspraak met omringende landen en belangen, overlaten. De weerbarstige geschiedenis wijst inderdaad uit dat gezaghebbende druk van buitenaf nodig is om iets positiefs tot stand te doen komen. De politieke verhoudingen in Israël zelf zijn helaas niet al te stabiel, de bereidheid om tot het uiterste te gaan in de strijd voor eigen land en positie is – als puntje bij paaltje komt – onverminderd groot. Israël verdient onze steun, vanuit verwantschap vanwege de bijzondere plaats van dit volk, dat door God Zelf apart werd gezet, dat door aangrijpende ontwikkelingen in de verstrooiing terecht kwam en grenzeloos vervolgd werd. De 'beminden om der vaderen wil'. Arafat met de zijnen kunnen wij, gezien hun ambitie in het verleden om de staat Israël te vernietigen, een ambitie die door sommigen maar ternauwernood en door anderen helemaal niet wordt opgegeven, bezwaarlijk ons vertrouwen schenken. Wij zien in die lijn dan ook niets in een onafhankelijke Palestijnse Staat. Dat laat een eigen oordeel over wat van weerskanten geschiedt, uiteraard onverlet. Wij roepen onze regering op om pal achter Israël te blijven staan in deze moeilijke omstandigheden. Dat gebeurde in het verleden, dat moet zo blijven. Een onwankelbare opstelling blijft vereist. Ook hier een kwestie van betrouwbaar dienstbetoon!

Europese Unie

Nu we het toch over Europa hebben, de uitbreiding van de Europese Unie met enkele Midden-Europese staten komt steeds dichterbij. Wij hebben altijd gepleit voorrang te geven aan verbreding van de Europese Unie, in plaats van aan de zogeheten verdieping. Verbreding, dat wil zeggen uitbreiding met andere Europese staten. Over verdieping wordt gesproken als het gaat om het opheffen van het zogeheten democratisch tekort, kort gezegd het verschaffen van meer bevoegdheden aan de Europese Commissie en het Europese parlement. Dergelijke verdieping lijkt alleen mogelijk door het inleveren van nationale soevereiniteit en daar zitten we in de SGP, als bekend, niet op te wachten. Integendeel, daartegen hebben we principiële bezwaren. Daarom hebben we bij gelegenheid van de goedkeuring van het Verdrag van Nice, waarin vooral de verbreding wordt geregeld, een motie ingediend en aanvaard gekregen die recht wil doen aan het subsidiariteitsbeginsel, dat wil zeggen dat niet onnodig bevoegdheden worden overgeheveld. Het is overigens onmiskenbaar zo dat er steeds meer in en vanuit Europa wordt bedisseld wat van groot belang is voor de regelgeving in ons land. Dat leidt regelmatig tot vérstrekkende consequenties, die in onze ogen lang niet alle dienstig zijn. Stap

voor stap komt politieke integratie dichterbij, ons ondanks. De inmiddels tegen de euro ingewisselde gulden is er een bewijs van.

Multiculturele samenleving

Na 11 september vorig jaar werd van diverse zijden gesteld dat het wel nooit meer zou worden zoals daar voor. Met argusogen werd gekeken naar fundamentalistische stromingen in godsdiensten en culturen die blijkbaar niet schromen om hun opvattingen met fors geweld af te dwingen. De ergernis zette zich allereerst vast op Bin Laden met zijn Al-Qaida netwerk en de Taliban die hem beschutting bood. De ergernis richtte zich vervolgens ook op fundamentalistische islamitische groepen in ons land die niet uitdrukkelijk afstand namen van de aanslag. Uiteindelijk kwamen ook orthodoxe christelijke bevolkingsgroepen in ons land onder heftige kritiek, want waren ze uiteindelijk niet met hetzelfde sop overgoten? Onze partij weet er inmiddels van mee te praten. De SGP? Dat is de Taliban van het Westen! Aldus het belachelijke verwijt.

Zeker, de SGP heeft fundamentele standpunten, maar heeft gedurende haar langjarige bestaan en publieke optreden nimmer opgeroepen tot of gegrepen naar fysiek geweld of iets dergelijks om deze standpunten kracht bij te zetten of die de ander met dwang op te leggen. Er is niet één tegenvoorbeeld te vinden voor degenen die ons in een kwaad daglicht willen plaatsen. De SGP kan dus niet fundamentalistisch heten, getoetst aan het spectrum van kleurklanken die daarover te berde worden gebracht.

De publiciteit die er in het achterliggende najaar veelvuldig was over de “vrouwenkwestie” die de SGP nu reeds jaren achtervolgt, vormde voor velen de aanleiding tot en het decor van de gewraakte vergelijking. Onterecht natuurlijk. Alsof knollen met citroenen te vergelijken zijn.

Al eerder trof de SGP – trouwens ook de ChristenUnie – het verwijt van gebrek aan tolerantie. Dat verwijt klonk uit de mond van de (neo-)liberale leidslieden Dijkstal (VVD) en De Graaf (D66) naar aanleiding van onze opstelling in vooral het euthanasiedebat. Krachtig werd daar tegenin gebracht dat opvattingen van personen moesten worden onderscheiden, dat het debat scherp maar waardig was gevoerd over inderdaad fundamenteel verschillende visies en beginselen, een oordeel dat inmiddels ook door hen is erkend. Maar het verwijt van intolerantie bleef hier en daar toch hangen en kwam na 11 september ook weer tot leven. Is het immers niet een kenmerk van fundamentalistische stromingen dat zij intolerant zijn tegenover andersdenkenden? In een publiek debat met de heer De Graaf heb ik toegegeven dat het ons onmogelijk is de hoogste vorm van tolerantie te betrachten, als die, zoals wel is gezegd, bestaat uit het betonen van de moed om je eigen waarheid ter discussie te stellen. Zolang en zodra het gaat om onze opvattingen, vooruit maar, als deze dé Waarheid maar niet raken. Dé Waarheid immers, mogen noch kunnen wij verloochenen. Maar wij hebben de wijsheid niet zelf in pacht en hebben de ander uitnemender te achten dan onszelf. Wel mogen we, ja is het onze dure plicht, te verwijzen naar de Bron van alle wijsheid! Hét normatieve kader voor het bedrijven van politiek. Onverdraagzaamheid jegens mensen? Neen! Onverzettelijkheid als het gaat om de confrontatie van onze beginselen en daarvan afgeleide opvattingen met die van anderen? Ja! Dat kan in de praktijk van het leven inderdaad als onverdraagzaam worden ervaren. Een verzoek af wijzen als de ander om toestemming vraagt of omgekeerd. Ja en nee zijn niet te verzoenen. Het is het één of het ander. Zo werkt dat in het leven, ook in de politiek.

Een derde impuls aan de verwijten aan het adres van onze partij werd gevonden in uit hun verband gerukte passages van ons verkiezingsprogramma “TOT UW DIENST”. Men viel over de uitspraken over het zo veel mogelijk behouden van de overblijfselen van onze

christelijke cultuur in een multicultureel en multireligieus wordende samenleving en een tegengaan van de introductie van elementen die strijdig zijn met die christelijke cultuur. Vóór de exclusieve plaats van de zondag, de christelijke feestdagen, het Wilhelmus en de christelijke ambtseed; tégen polygamie, vrouwenbesnijdenis en eerwraak; om het maar eens met een enkel voorbeeld concreet te maken. Een zoveelste bewijs van intolerantie, van te weinig respect voor andersdenkenden. “Taliban-achtige trekken”, zo heet het. Een zich kwaliteitskrant noemend blad liet aantekenen dat de SGP met zulke opvattingen “een pest is voor onze samenleving”; een gratis op de stations te verkrijgen ochtendkrant bood ruimte aan een columnist om op zeer godslasterlijke wijze iets dergelijks te ventileren. Genoeg er over. We doen ons werk door goed gerucht en kwaad gerucht! Het zij met grote schroom gezegd, het heeft ook iets van wat in de Heilige Schrift wordt genoemd “het dragen van de smaadheid van Christus”. Dat zou eerst recht een verwaardiging zijn. Dan valt het ook te dragen en veranderen de ‘gebalde vuisten’ in ‘gevouwen handen’. Dan houden we ons zelfs in als de minister van Binnenlandse Zaken ons in een kamerdebat extremisme verwijt, ons raadt maar wat in te binden als partij met zo’n profiel. Onze norm ligt niet bij aardse wijsheid die nijd en twistgierigheid tot kenmerken heeft en op zijn best verwarring brengt, maar bij de wijsheid die van bóven is, die zuiver is, vreedzaam, bescheiden, gezeggelijk, vol van barmhartigheid en van goede vruchten, die ongeveinsd en onpartijdig is (Jakobus 3 : 16 en 17).

Het heeft geen zin allerlei ‘als-dan vragen’ onder ogen te zien, laat staan te beantwoorden. Sterker nog, gezien de huidige staat van Nederland wekt dat alleen maar misverstanden op.

Parlementaire democratie

Maar niemand hoeft bang te zijn voor een ‘SGP-regime’. Integendeel, het zal er goed toeven zijn! Het beknot de ruimte voor een uitleven van de zonde, van wat tegen het Woord en de Wet van God in gaat, niet als doel in zichzelf, maar met het oog op wezenlijk behoud van mensen. “Tot Uw dienst” en “Tot uw dienst” in een wonderlijke en perspectiefrijke verbondenheid. Tot eer van God en tot heil van onze naasten. Er moet ongelooflijk veel ten goede veranderen in ons land, jazeker, maar deze veranderingen zullen wij zoeken langs de lijnen van de rechtsbeginselen zoals we die in onze parlementaire democratie kennen. Over dat laatste kan geen enkel misverstand bestaan. Wij willen Bijbelse maatstaven als normatief aanleggen in de democratie. Daar hebben we onze handen meer dan vol aan in deze tijd van secularisatie en ontkerkelijkheid. We vormen als christenen met elkaar helaas een steeds kleiner wordende minderheid. We mogen derhalve niet te hoog van de toren blazen gedreven door ambitie; wel moeten we onverkort – met grote trouw en betrokkenheid – vanuit de eis van het voluit Bijbelse beginsel in de politiek werken aan de inrichting van ons land, aan de ontmaskering van de post-moderne tijdgeest, aan de geest van ‘paars’.

Mensen van buiten dat volk wilden graag met de Israëlieten optrekken omdat zij zagen dat God met hen was en omdat zij merkten hoe lief zij elkaar hadden. Het was bij dat volk van Israël onzeglijk veel beter dan bij welk ander volk ook. De Israëlieten moesten zich maar blijven herinneren hoe zij zelf als vreemdeling hadden verkeerd in Egypte – hoe zij daar bejegend, ja onderdrukt waren – om van daar uit de vreemdelingen in hun midden een plaats te geven. De vreemdelingen omgekeerd, moesten zich realiseren wat de gewoonten en wetten des lands waren en hun leven daarnaar richten. Mij dunkt zijn dit de grondtrekken die het gelaat van onze feitelijk multiculturele samenleving moet vertonen. Er is derhalve voor de gezinnen, kerken, scholen, verenigingen, media, politici en anderen die ernst willen maken met Schrift en belijdenis, willen staan in de traditie van Reformatie en Nadere Reformatie – ziende de grote geestelijke nood en leegte van de tijd waarin wij leven – middelijkerwijze veel werk aan de winkel. Niet te verzetten in eigen kracht, maar in afhankelijkheid van Hem Die wijsheid en krachten geven kan. TOT UW DIENST.

Koninklijke familie

Het Koninklijk Huis stond in de achterliggende maanden sterk in de schijnwerpers. Enkele prinsen traden in het huwelijk. Het meest in het oog sprong het huwelijk van onze Kroonprins Willem-Alexander met de Argentijnse Máxima Zorreguieta. Aanvankelijk was er grote zorg over deze aanstaande verbintenis, in verband met het feit dat de vader van Máxima deel uit maakte van een regering die verantwoordelijk wordt gehouden voor bepaalde laakbare feiten. Minister-president Kok heeft uiteindelijk een voorstel kunnen doen waar het parlement zich in grote meerderheid achter schaarde. Hij had daarover ook intensief contact onderhouden met de politieke fracties en anderen. Dat deed hij ten onzent ook waar het ging om de voorbereiding van de politieke bemoeienis met (de toestemming tot) het huwelijk. Bij de bekendmaking van de verloving hebben de Prins van Oranje en zijn verloofde uitdrukkelijk gezegd dat het Huis van Oranje in de protestants-christelijke traditie blijft, dat hun huwelijk kerkelijk zou worden bevestigd onder ambtelijke verantwoordelijkheid van een Hervormde gemeente en dat kinderen, zo ze die mochten krijgen, in de Nederlandse Hervormde kerk zullen worden gedoopt. Bovendien heeft Máxima gezegd na te denken over een overgang van de Rooms-Katholieke kerk naar de Nederlandse Hervormde kerk. Dat denkproces, alle speculaties tot nu toe gedaan ten spijt, is blijkbaar nog niet ten einde. Op zichzelf betreuren we dat zeer. Het geheel overziende, na gesprekken daarover met velen op allerlei niveau, moesten we tot een eerlijke afweging komen. De uitkomst van een ernstig proces van standpuntbepaling is genoegzaam bekend. We hebben onze goedkeuring op bovengenoemde gronden niet onthouden, waarbij de doorslag heeft gegeven de publieke betekenis van genoemde feiten en beloften en de plaats van één en ander in ons staatsbestel, en dat weer in het licht van onze historie. Daaraan is uitdrukkelijk onze wens en bede toegevoegd dat de verloofden van binnenuit tot één en dezelfde hartelijke keuze mogen komen voor hun kerkelijke 'onderdak'. Het zal niemand zijn ontgaan dat de verantwoording van onze stem blijkbaar niet is mis verstaan, getuige de vele en verbouwereerde vragen die vanuit bepaalde hoek daarover aan onze woordvoerder zijn gesteld.

De huwelijksdag ligt inmiddels achter ons. Een stralende dag, die velen zich lang zullen blijven herinneren. De kerkdienst kende naast tot dankbaarheid stemmende momenten en onderdelen – ik denk aan de tekstkeuze, aan de overhandiging van de Statenbijbel, aan het gezamenlijk zingen van "Mijn Schildt ende betrouwen" – ook droevig stemmende hiaten. De boodschap van zonde en genade, de noodzaak van wedergeboorte en bekering, de beslissende notie dat alleen in Jezus Christus het Leven is; wij hadden het zo graag gehoord (juist ook in deze dienst) en wij misten het node. Het heeft ons ook verdriet gegeven dat het jonge echtpaar meteen de zondag (de dag na het huwelijk) bij zijn huwelijksreis betrok. Eens te meer mag het gebed zich wel vermenigvuldigen of God het Kroonprinselijke echtpaar de onberouwelijke keuze van Ruth in het hart wil leggen. Zoals we dat geen van allen kunnen ontberen.

De voorbede voor onze Koninklijke familie is dringend nodig. Te denken is daarbij aan de gezondheidstoestand van Prinses Juliana, Prins Claus en Prins Bernhard. En aan zo veel meer, ik noem nog slechts de voorname en verantwoordelijke taak van onze Koningin. God in de hemel bestendige de band van ons Vorstenhuis met onze in een bange worsteling tot stand gekomen natie tot in lengte van jaren.

Failliet van 'paars'

'Paars' heeft het economische tij lang mee gehad. Na alle bezuinigingen en ombuigingen van de kabinetten-Lubbers kwam er armslag. 'Geen geld' was niet langer steeds weer het probleem. Er was ruimte voor noodzakelijke investeringen en intensiveringen. Toch zijn blijkbaar de kansen te weinig gebruikt om een einde te maken aan diverse noden en zorgen. In

de gezondheidszorg is er reeds lang de problematiek van de wachtlijsten en een capaciteitstekort. In het onderwijs is een schrijnende schaarste aan voldoende bekwaam personeel. Politie en justitie zijn ondanks alle inzet niet in staat om de veiligheid op straat in voldoende mate te garanderen. De WAO-problematiek kan maar niet tot een bevredigende oplossing worden gebracht. Deze kwesties raken alle burgers. Er is een groot onbehagen door ontstaan. Dat is op zichzelf voluit begrijpelijk. We mogen noch kunnen berusten in deze ernstige tekortkomingen.

Ons verkiezingsprogramma "TOT UW DIENST" geeft aan hoe wij het zien en dat willen doen. We zullen prioriteiten moeten stellen. Een euro kan maar één keer worden uitgegeven. Uitgaven in de consumptieve sfeer, in de sfeer van sport, spel en vermaak, moeten worden gekort; ter wille van overheidstaken als zorg, onderwijs en veiligheid.

Bovendien is er een soort identiteitscrisis rondom de overheid gaande. De integriteitsvraag wordt te vaak hardop gesteld. Allerlei voorvallen geven voeding aan de twijfel die er over het imago van de overheid is. Zonder naar volledigheid te streven, moeten Enschede, Volendam en recent weer Tiel worden genoemd. Het vergunningenbeleid niet op orde, te veel gedoogd, te weinig daadkracht om orde op zaken te stellen. De bouwfraude rond Schiphol, die aanleiding vormde voor een parlementaire enquête. Het heenzenden van bolletjesslikkers omdat voor hen onvoldoende cellen beschikbaar zijn. Verschrijvingen in declaraties door bestuurders, provinciale besturen die met een stuk van hun financiële beleid tegen de lamp lopen. Het zijn incidenten die het beeld bevestigen dat er maar wat wordt 'aangerommeld'. Zij ondermijnen het broodnodige gezag van de overheid. Een beeld, zowel onterecht generaliserend als begrijpelijk. De politieke en bestuurlijke cultuur laat een ernstig tekort zien, dat is wel duidelijk. Dat moet echt binnen de kortste keren afgelopen zijn. Uiteraard mag niet alles en iedereen over één en dezelfde kam worden geschoren. Dat doet velen, die hun zaakjes wel degelijk op orde hebben, groot onrecht. In de beeldvorming moeten de goeden altijd onder de kwaden lijden. Dat euvel moet worden verholpen. Gezaghebbende en vertrouwenwekkende beleidsdaden zijn dringend nodig. Zo niet, dan duurt de ontevredenheid onder burgers voort. Zij wenden zich vervolgens meer en meer af van de overheid en van de politiek, óf nemen hun toevlucht tot politieke eendagsvlinders, die zonder duurzame uitvalsbasis – zonder een gedegen en doortimmerd gedachtegoed als fundament – wat heen en weer fladderen en pronken met beloftes en verwachtingen die bij lange na niet kunnen worden waar gemaakt. Kortom, als hier niet met grote inzet iets aan wordt gedaan, zullen er de wrange vruchten in de nabije toekomst nog verder van worden geplukt. Een unieke kans voor degenen die na de verkiezingen van D.V. 15 mei aanstaande betrokken zullen zijn bij de onderhandelingen over een nieuwe coalitie.

Het nieuwe regeerakkoord zou eindelijk eens niet zo gedetailleerd moeten zijn, maar een overeenstemming op hoofdlijnen moeten vastleggen. Dan krijgt het parlementaire debat weer kansen. De inzichtelijkheid en openheid van het debat zouden er door toenemen. In de beleving van burgers zal het dan weer ergens over gaan. Immers, niet alles ligt dan van tevoren vast. Er valt iets aan te beleven. De interesse voor het politieke debat zal kunnen groeien. De SGP roept er toe op een akkoord alleen op hoofdlijnen tot stand te brengen. In theorie vindt iedereen dat het zo moet. Nu de praktijk nog!

'Paars' gauw weg

'Paars' is nu twee kabinetsperiodes aan de macht. Het is te hopen dat het daarbij blijft. Met name op het terrein van ethisch gevoelige thema's heeft 'paars' diepe sporen getrokken. In de eerste kabinetsperiode was het vooral de Winkeltijdenwet die als een groot 'paars' succes werd verwelkomd. De openstelling van winkels op zondag, de Dag des Heeren, is door ons steeds principieel afgewezen. Men wenste desondanks aan het moderne tijdsbeeld

tegemoet te komen. Inmiddels blijkt dat de moderne mens er veel minder behoefte aan heeft, er althans veel minder gebruik van maakt, dan indertijd gedacht. Reden voor collega Van den Berg om heroverweging van deze wet op de politieke agenda te plaatsen. Hij kaartte deze kwestie onlangs in de Kamer aan.

In de tweede periode volgde een lange rij wetsvoorstellen die ons bijzonder hebben geraakt. In willekeurige volgorde de meest bekende: de opheffing van het bordeelverbod, de openstelling van het huwelijk en adoptierecht voor paren van hetzelfde geslacht, verdere liberalisering van de euthanasiewetgeving, uitbreiding van de mogelijkheden van abortus provocatus tot over de leeftijdsgrens van vierentwintig weken, de wetgeving die ruimte biedt aan experimenten op menselijke embryo's en in de nabije toekomst zelfs legaliseert dat speciaal voor onderzoeksdoeleinden menselijke embryo's worden 'gekweekt'. In vorige partijredes en in diverse artikelen in ons partijorgaan De Banier is omstandig betoogd wat van deze wetgeving de achterliggende gedachten zijn. Dat hoeft niet uitvoerig te worden herhaald. Kort gezegd komt het er op neer dat het zelfbeschikkingsrecht en de daarbij horende keuzevrijheid die autonoom zich wanende burgers voor zichzelf opeisen, de grondtonen zijn van de roep om ruimte voor het zelf bepalen en inrichten van je relatie, van het trekken van de grenzen van leven en dood, van de omstandigheden waaronder je (verder) leven wilt. Met de aanvaarding van deze wetten zijn grenzen verlegd in een richting die haaks staat óp en omtrent zaken die flagrant in strijd zijn mét wat God in Zijn Woord en in Zijn heilige Wet van ons vraagt. Het "TOT UW DIENST" in de beide betekenissen kan hier dus absoluut niet gelden. In dergelijke wetgeving kunnen noch mogen we dus berusten. Integendeel, daarom moet 'paars' maar gauw weg en zullen wij ons er voor blijven inzetten weer van deze wetten af te komen.

Vaak is door de SGP-fracties benadrukt dat als eenmaal een schrede wordt gezet op een glibberig pad, de volgende stappen snel zullen volgen. Zelden kwam dat helderder naar voren dan in het euthanasiedebat, tijdens welk debat het criterium 'levensmoeheid' naast de reeds eerder geldende criteria van ondraaglijk lijden, uitzichtloze situatie en psychische nood in de overwegingen werd betrokken. Dat naar aanleiding van een gerechtelijke uitspraak in de 'zaak-Brongersma'. Mevrouw Borst, minister van VWS, voegde daar hardop denkend nog aan toe dat zij het zich kon voorstellen dat patiënten met de ziekte van Alzheimer al in een vroeg stadium van deze ziekte om euthanasie zouden vragen en dat hulp daarbij dan ook ernstig zou moeten worden overwogen én – en dat was helemaal een nieuwe impuls aan de euthanasiediscussie – dat zij vond dat ook de maatschappelijke discussie over de zogeheten pil van Drion moet worden gevoerd. Over deze zelfmoordpil moeten mensen, uiteraard onder stringente voorwaarden, kunnen beschikken om op een eigen gekozen moment hun leven zelf te kunnen beëindigen. Haar uitspraken leidden tot commotie. Van diverse kanten werd beklemtoond dat het niet zo moest worden opgevat dat ze dat reeds op kortere termijn voorzag of wilde bevorderen. Dat neemt niet weg dat ze bereikte dat dit onderwerp op de politieke agenda staat. In- en intriest. Het heeft ons in bewogenheid gebracht tot de besliste keuze van oppositie-partij in dezen, een omslag voor onze partij.

D66 heeft in haar verkiezingsprogramma een zinsnede opgenomen die aangeeft dat de opzet van minister Borst wordt overgenomen, op voorstel van het Eerste-Kamerlid Kohnstamm, die behalve D66-senator ook voorzitter is van de Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie. Het is daarmee duidelijk uit welke hoek de wind waait. D66 heeft een krachtig stempel gezet op deze zwaar geladen ethische debatten. De kleinste geleding in de coalitie heeft in dezen het meest bereikt. Het is onbegrijpelijk dat de PvdA en vooral de VVD het zo ver hebben laten komen. Van deze fracties hadden we toch een grotere terughoudendheid verwacht. Daarom is het te hopen dat 'paars' gauw verdwijnt, zodat deze fracties elkaar niet langer in de greep kunnen houden. Het viel ons overigens positief op dat mevrouw Borst geen

vergunning gaf aan de abortusboot om onze treurige nationale visie op abortus provocatus internationaal te gaan verbreiden. Alsof de afbreking van zwangerschappen een kansrijk exportartikel zou zijn. Neen dus. Terecht is de vergunning geweigerd, zij het op andere gronden dan wij aanvoeren.

Burgerlijk fatsoen

Veel mensen zijn aangeslagen door een schromelijk gebrek aan wat ik maar noem 'burgerlijk fatsoen'. Verrommeling en verloedering van de samenleving, doordat jongeren en soms zelfs ouderen maar denken dat ze kunnen doen wat ze willen, zich nergens aan gelegen laten liggen en niet laten gezeggen. De vervelende voorbeelden stapelen zich op: spuwen in het gezicht, dreigen en steken met scherpe voorwerpen, slaan en trappen soms tot de dood volgt, bekladden van muren, inslaan van ruiten, nutteloze vernielingen, straatroof en dergelijke. Wee je gebeente, als je er ter plekke meteen iets van zegt. Je bent je leven niet zeker. Velen kruipen in hun schulp, draaien zich om, horen er even niet meer bij, wenden hun blik af en komen niet in actie uit vrees voor represaille. Tijdens de algemene politieke beschouwingen in september vorig jaar speelde dit thema – naast de gebeurtenissen rondom de aanslag van 11 september – een grote rol. De heer Dijkstal karakteriseerde het laakbare gedrag van jongeren zelfs als 'hufferigheid' die maar eens streng moet worden aangepakt, waarin we niet mogen berusten. Wie zal het daarmee niet grondig eens zijn? In het recente verleden heeft de SGP al eens gepleit voor een soort "Delta-plan tegen de verloedering". Dat vond men toen overdreven en te dik aangezet. Inmiddels wordt breed erkend dat we hier met een maatschappelijk probleem van doen hebben. We herhalen derhalve onze suggestie, we hebben er een speerpunt van gemaakt voor de komende tijd.

Niet dat we het primair verwachten van nieuwe dikke beleidsnota's. Integendeel, veranderingen ten goede zullen moeten beginnen bij de bron van de ontsporing en verwildering: de kennelijk hier en daar tekort schietende opvoeding in de gezinnen; de tanende invloed van kerken, scholen en andere instituties op vormingsprocessen van jongeren; niet te vergeten ook de indringende rol van de moderne media die veel te lang een beeld uitstraalden van alles-moet-kunnen; de maatschappelijke trends van individualisering en materialisme geworteld in secularisatie en ontkerkelijking. Er is sprake van een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor de ontstane situatie, waaraan velen zich mateloos ergeren. Het zou de overheid sieren als zij de leiding zou nemen in een proces van herstel van normbesef en burgerlijk fatsoenlijk gedrag. Het is uiteindelijk een mentale kwestie, van moreel besef. Om dat laatste een deugdelijk fundament te geven, moet het uitsluitend gezaghebbende Woord van God geopend worden, moet de universeel van kracht zijnde Wet des Heeren worden nageleefd. Dan zal het goed zijn in onze samenleving. De SGP heeft hier een duidelijke roeping, zo concreet mogelijk vertolkt in "TOT UW DIENST". Het is onze innerlijke overtuiging dat daarin het fundament ligt voor een bestendige beschaving. Een radicale ommekeer is nodig, een zich afwenden van het kwaad en een najagen van het goede. Wat zeg ik, ten diepste is bekering nodig, bekering door Woord en Geest. Daar is ons land dringend om verlegen, want zoals het nu gaat op de straat, op stations, in treinen en trams en op nog veel plaatsen en in allerlei andere opzichten meer, kán het echt niet langer meer.

Landbouwsector in de problemen

Van alle sectoren van bedrijvigheid is de landbouwsector, zo komt het ons voor, momenteel wel het meest in de problemen. Mondiaal zijn er intensieve discussies over handelsstromen, over de prijsvorming, over kwaliteitsborging, milieunormen en gezondheids- en welzijnsnormen voor dier en mens. Het ene land is met de oplossing van die problematiek veel verder dan het andere. Deze constatering beïnvloedt de concurrentieverhoudingen en derhalve de afzet van landbouwproducten en het rendement dat op zijn beurt de

investeringsbereidheid weer stuurt. Het Gemeenschappelijke Europese landbouwbeleid maakt de marges voor eigen beleid binnen ons land smal. We zijn een sterk exporterend land, na de VS en Frankrijk het derde in grootte van exportvolume. Daarom luistert het nauw. De sector is voor ons land van onschatbare betekenis en moet dus alle kansen krijgen.

Toch wordt er veel pijn geleden door tegenvallende inkomsten – bijna een derde deel van de boeren leeft met het primaire inkomen onder het sociale minimum – en door beknellende milieuregels en dergelijke. Veel boeren verzuchten in deze omstandigheden dat de overheid hen blijkbaar weg wil hebben. Velen nemen de wijk naar het buitenland om daar een nieuw (boeren-)bestaan op te bouwen. De bedrijfsovernames worden ernstig bemoeilijkt door onder meer de hoge grondprijzen. De continuïteit van veel bedrijven is in gevaar. De SGP heeft zich bij dit sombere beeld niet willen neerleggen. Wij hebben ruimte op de Rijksbegroting gecreëerd voor vestigingssteun aan jonge boeren. Ons amendement hiertoe werd door de Kamer aanvaard, ondanks een sterk tegenspuiterende minister. Zo zijn meer wapenfeiten te noemen. Bijvoorbeeld in de sfeer van het beleid inzake de gewasbeschermingsmiddelen of in het kader van de Reconstructiewet, de Wet op de ammoniakemissie en de Wet op de stankemissie of terzake van het nitraatbeleid (derogatieverzoek, kaarten droge zandgronden).

De varkenspest van 1997, de dioxine-affaire, salmonella-incidenten, de BSE-crisis en niet in de laatste plaats de mond- en klauwzeercrisis hebben ons met de neus op de feiten van onze intensieve sectoren gedrukt. Het is niet aan twijfel onderhevig dat thema's als voedselveiligheid, diergezondheid en dierwelzijn hoog op de politieke agenda zullen prijken in de komende jaren. Zo is het ook duidelijk dat aan de stringente milieunormen zal moeten worden voldaan. Ik noem ook de mestproblematiek. Een duurzame en concurrerende landbouw, harmonisch ingepast in de omgeving; jazeker, maar niet alles kan tegelijk. Onze voornaamste grief in de richting van de bewindslieden is dat zij te veel tegelijk en in te korte tijd willen. De boeren staan daardoor hier en daar onder onverantwoorde druk. Hier en daar, het hangt er inderdaad van af waar je met je bedrijf zit en onder welke omstandigheden je er boert. Onze lijn is dat de agrarische ondernemers de tijd moeten krijgen om nodige aanpassingen te verwerken. Die aanpassingen moeten overigens wel echt nodig zijn, haalbaar zijn en betaalbaar. Niet alle kosten van veranderingsprocessen, extensivering en dergelijke, mogen eenzijdig op de boeren worden afgewenteld. De doorsnee consument zal ook een bijdrage dienen te leveren. De overheid kan inmiddels zorgen voor aanvullende inkomstenbronnen, bijvoorbeeld in de sfeer van agrarisch natuurbeheer. Interessant voor agrariërs die daarvoor kunnen en willen kiezen. Wij hebben ons – en dat stemt tot dankbaarheid – in de Kamer niet zonder resultaat hier voor ingezet.

Apart wil ik de mond- en klauwzeercrisis nog noemen. Daarover is al heel veel gezegd, ook binnen onze partij. Het heeft veel spanningen gegeven, omdat ons de wel heel robuuste aanpak van de minister emotioneerde. Wij wijzen het massaal doden en vernietigen van gezonde dieren in het kader van de ruiming principieel af. Veel bedrijven zijn geruimd waarvan je je kunt afvragen of dat nu onontkoombaar was. We erkennen de complexiteit van één en ander. Maar op zijn minst had door de beleidsmakers meer oprecht medeleven met betrokkenen kunnen worden getoond en had een nú strak gehanteerd regime van financiële afwikkeling van de geruimde veestapels veel beter van meet af aan soepel en warm menselijk kunnen zijn ingericht. Nu waren diverse, qua sfeer hoog oplopende vergaderingen nodig om concessies af te dwingen, uiteraard op steekhoudende gronden. De uiteindelijk opgelegde kortingen hebben begrijpelijk veel kwaad bloed gezet. Kort en goed, wij hebben ons herhaaldelijk geschaamd voor wat er gebeurde. We hebben dat in de vele daarover gevoerde Kamerdebatten eerlijk naar voren proberen te brengen. De minister toonde zich helaas niet altijd voor onze bezwaren ontvankelijk. Uitdrukkelijk wil ik aandacht vragen voor de mensen

in de uitvoerende diensten, die natuurlijk ook voor een moeilijke en vervelende taak stonden. Van diverse kanten hebben we als fractie te horen gekregen dat zij zich tot het uiterste hebben gegeven om hun opdracht zo menselijk mogelijk ten uitvoer te brengen. Helaas hebben we anderzijds ook moeten vernemen dat het wel eens moeizamer ging, met alle nare gevolgen van dien. Kort en goed, er zullen van beide kanten fouten zijn gemaakt. Ook andere dan agrarische bedrijven hebben schade ondervonden.

De evaluatie van het gehele gebeuren wordt op ditzelfde ogenblik opgesteld. Nog vóór de verkiezingen wordt er, als alles volgens plan verloopt, in de Tweede Kamer over gedebatteerd. Men mag er van uit gaan dat we heel wat noten te kraken hebben.

Uiteindelijk is onze wens en bede dat we uit al deze affaires onze lessen zullen trekken. De mens meent wel alles te beheersen en in de hand te hebben, maar daar kan kennelijk maar zo in worden geblazen. Ook daarin is de voorzienige leiding en hand des Heeren, Die beoogt ons tot inkeer te brengen, opdat we onze afhankelijkheid van Hem bekennen en ons met onze zorgen en noden tot Hem wenden. De wijsheid dezer wereld is dwaasheid bij God (1 Cor. 3:19), de vreze des Heeren evenwel is het beginsel der wijsheid (Psalm 111:10). Dat moeten we leren beseffen, ook als we werken in de meer vooroplopende sectoren en ontwikkelingen, bijvoorbeeld de biotechnologie, waarin veel gaande is wat zich beweegt op de rand van wat principieel geoorloofd is. Ik denk aan het 'mengen van soorten', het kloneren en de xenotransplantatie.

Verkiezingen.

We staan aan de vooravond van twee verkiezingen, D.V. op 6 maart voor de gemeenteraden en op 15 mei voor de Tweede Kamer. Meer dan de keren hier vóór, loopt de spanning op. Velen zijn (terecht) uitgekeken op 'paars'. Het is dus lang niet meer vanzelfsprekend dat de huidige coalitie kan worden voortgezet. Alleen al de rol van D66 lijkt uitgespeeld. Maar wat dan? De speculaties zijn niet van de lucht en dat zal nog wel even zo blijven, misschien wel tot ver ná 15 mei aanstaande. Een onzekere factor wordt gevormd door de komst van enkele luidruchtige nieuwe partijen. De opkomst van deze nieuwelingen hebben de grote gevestigde politieke partijen aan zichzelf te wijten door onduidelijkheid (de grijsheid van het politieke midden), achterkamertjes-politiek en de 'sorry-cultuur'.

Eén van die nieuwe is Leefbaar Nederland met aanvankelijk de professor en columnist Fortuyn aan het hoofd. Binnen korte tijd had deze formatie in de opiniepeilingen de ongekend hoge score van ruim twintig zetels. Het cement van deze kiezers is alleen ontevredenheid. Geen omvattend partijprogramma, geen funderend gemeenschappelijk gedachtegoed. Dat kan toch niet lang stand houden, zou je denken. Er zijn ook bewijzen van in de parlementaire geschiedenis: de Boerenpartij, de Middenstandspartij en de Ouderenpartijen. Voorbeelden van opgaan, blinken en verzinken. Opgaan door bundeling van ontevredenheid en het bundelen van proteststemmen. Enige tijd blinken door de indruk dat er in één klap zoveel kamerleden komen binnenstappen. Snel verzinken door interne ruzies en versplintering. Het eerste bewijs is reeds eerder dan menigeeen durfde dromen geleverd door het aan de kant zetten van de beoogde lijsttrekker. Deze had in een interview onwelgevallige uitspraken gedaan, tegen daarover gemaakte afspraken in. Over het vol zijn van Nederland. Over de islam als een achterlijke godsdienstige cultuur, over het schrappen van artikel 1 van onze Grondwet. Zou hij bij dat laatste punt op een zorgvuldige wijze de gelijkheidsideologie die er aan ten grondslag ligt, zoals in de uitwerking van dat artikel in de Algemene wet gelijke behandeling pregnant is gebleken, aan de kaak hebben gesteld, hij zou uit onze hoek op bijval hebben kunnen rekenen. Er is immers, anders dan enkele fractieleiders uit de Tweede Kamer suggereerden, geen hiërarchie tussen grondrechten. Maar zo ging dat niet. De politieke wereld was even te klein. Fortuyn heeft inmiddels een eigen lijst ingediend en de vraag is nu wat de

kiezers doen. Wij kunnen nog voor verrassingen komen te staan. Eén ding is zeker, niemand kan aanbevolen worden zijn heil bij deze man te zoeken. Hij sneert naar iedereen, heeft natuurlijk in bepaalde dingen best een punt, maar genuanceerdheid, respect en waardigheid passen niet bij zijn stijl. Dan laten we zijn onacceptabele ethische opvattingen verder nog maar rusten. Er is, het werd in deze partijrede al eerder vastgesteld, veel reden tot ontevredenheid en onbehagen over het gevoerde beleid. Het moet inderdaad fundamenteel anders. De weg die Fortuyn wijst, kan toch de onze niet zijn. Overigens heeft hij bij zijn afscheid van Leefbaar Nederland de kans nog even gegrepen om alle gereformeerden dubbelhartigheid te verwijten. Absoluut ook niet te vertrouwen en te volgen, zo is zijn verwijt. Dan Fortuyn zelf: vertrouwenwekkend, onkreukbaar, geheel tot onze dienst. At your service, zo salueerde hij voor een propvolle zaal. Een mens kan niet zonder een gezonde portie zelfvertrouwen, maar het kan ook te veel worden van het goede. Dan is het gauw onuitstaanbaar. Wij kiezen liever voor bescheidenheid en tegelijk beslistheid als het gaat om ónze versie van 'at your service', te weten het "TOT UW DIENST" met die twee uitwerkingskanten.

Nu zullen weinig potentiële kiezers van de SGP in vervoering raken van Pim Fortuyn, inmiddels met zijn eigen lijst. Voor ons zijn het CDA en de ChristenUnie veel belangrijker.

Sinds het CDA in de oppositie zit, werken we er in de Tweede Kamer meer mee samen, bijvoorbeeld als het gaat om onderwijskwesties of de Embryo-wet. Tegelijk weten we dat er behoorlijke, principieel te funderen verschillen zijn. Het CDA moet ook mede verantwoordelijk worden gehouden voor diverse door ons gewraakte wetten als die m.b.t. de abortus provocatus en de euthanasie. Nog in het laatstgehouden debat werd gezegd dat het CDA niet principieel tegen euthanasie is, maar de door het kabinet verdedigde aanpak niet wilde volgen – en de opheffing van het bordeelverbod; om maar een enkel voorbeeld te noemen. Het is derhalve nog maar de vraag of het CDA er zich voor zal inzetten om de ethische bakens in deze en dergelijke kwesties opnieuw en dan in de goede richting te verzetten als het bij de formatie wordt betrokken. We hebben al wel gehoord dat voor het CDA de kilometerheffing een vitaal punt zal zijn in de onderhandelingen en terecht, maar rond ethische kwesties als genoemd, zal men toch geen genoegen nemen met de status quo? Het CDA schiet veel te ver door in het compromis. Ook heeft het een open definitie van het gezin, zodat er andere samenlevingsvormen onder vallen. Binnen het CDA is er ruimte voor niet-christenen, een lijn die met nadruk door de nieuwe politieke leider Balkenende wordt uitgedragen. Kortom, men dient wel te beseffen waarvoor men zoal verantwoordelijkheid neemt als men stemt op het CDA. In het verleden was nog wel eens een argument om er door je stem voor te zorgen dat het CDA de grootste partij bleef. Dat argument kan nu niet meer gelden. Wij roepen derhalve iedereen op om op de SGP te stemmen als consequent alternatief.

Met de ChristenUnie wordt veel samengewerkt. Tussen onze visies en standpunten zijn gelukkig veel overeenkomsten, maar ook hier geldt – zonder deze te willen uitvergroten – dat er principiële verschillen zijn. De ChristenUnie kiest principieel voor de gelijkberechtiging van godsdiensten of 'ongenormeerde godsdienstvrijheid' en wil een vrijwel onbegrensde geestelijke vrijheid erkennen. Vanuit artikel 36 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis ervaren wij deze grondwettelijke uitgangspunten juist als spanningsvol. De theocratische gedachte betreft voor ons het hart van ons beginsel, dat kunnen we niet uit handen leggen ter wille van ons staan en mee doen in de werkelijkheid van deze postmoderne samenleving. Het verwijt dat dit maar een theoretisch verschil is dat in de praktijk van de politiek weg valt, wordt ontkracht door het recente voorbeeld van een lokale ChristenUnie-fractie die juist op die gronden vóór openstelling van een zwembad op zondag stemde. Dit voorbeeld staat, zo valt

uit andere voorvallen te vrezen, niet op zichzelf. Zó stemmen kan een SGP-er 'om des beginsels wil' niet doen.

De ChristenUnie is een jonge formatie en vraagt ruimte om een eigen profiel te zoeken. Dat is begrijpelijk. De SGP laat zich het etiket 'rechts' bepaald niet zonder meer opplakken en de ChristenUnie wil niet altijd 'links' worden ingedeeld; toch valt het stemgedrag van de ChristenUnie wel vaak zo uit. Bijvoorbeeld als het gaat om het spanningsveld ecologie – economie, waar de boeren zo veel mee te maken hebben. Een zelfde lijn tekent zich af in debatten over het asielzoekersbeleid. Daar zal de ChristenUnie redenen voor aan voeren, maar het leidt wel tot verschillen. Uiteindelijk moet worden afgewacht waar onze politieke vrienden precies uit gaan komen, mede in het licht van eventuele kandidering voor toetreding tot een nieuwe coalitie, iets wat de huidige fractievoorzitter, de heer Van Dijke, in beeld wil houden. De ontwikkeling van het CDA als verzamelpaats van drie eerdere partijen, zij een baken in zee.

In onze politieke verhoudingen moet er samengewerkt worden met anderen om iets te bereiken. De ChristenUnie staat van alle politieke partijen het dichtst bij ons, dat is duidelijk. Daarom wordt daarmee het meest zichtbaar samengewerkt. Vervolgens is er op bepaalde thema's ook samenwerking met het CDA. Ook een nieuwe stroming vraagt om die samenwerking. Ik doel op de bundeling van conservatieven in de Edmund Burke-stichting. Geen partij, maar een gespreksplatform. Zij vragen aandacht voor de gebreken van onze samenleving en wekken op om vanuit de aloude instituties als bijvoorbeeld het gezin en de opvoeding tot verbeteringen te komen. Uiteraard zijn we beschikbaar voor gesprek, bepaalde accenten in hun analyse spreken ons zeker aan. Tegelijk moeten we oog houden voor de fundamentele onderscheiding van een onvoorwaardelijk christelijke fundering voor politieke standpunten met een aanpak vanuit een hoogwaardig ontwikkeld burgerschap. In concrete keuzes kunnen we dan heel goed bij elkaar uit komen. Een gezamenlijk aangespannen strijd tegen de moderne tijdgeest is méér dan geboden. Elke gedrevenheid daartoe, mits doordacht onderbouwd en waardig vorm gegeven, is welkom.

Twee verkiezingen. Ik ga er graag van uit dat iedereen zijn roeping verstaat en al het rechtmatig mogelijke doet om tot een goed resultaat te komen. Men moet dat niet te gemakkelijk aan anderen overlaten. Je kunt in je eigen omgeving kiesgerechtigden aanspreken op hun verantwoordelijkheid en opwekken om op de SGP te stemmen. Het gáát ergens over. Onze gemeenten moeten bestuurd worden en ons land moet geregeerd worden naar Gods Woord en Wet. Dát is de kern waar het om draait. Land en volk tot zegen! Laat geen stem onnodig verloren gaan. Het kan op één stem aan komen, dat is de vorige maal gebleken. Bovenal mag er wel gebed zijn of de Heere ons wil zegenen. Hij is een verrassend en wonderdoend God. Dat we het dan maar van Hém verwachten.

Andere geest

Ziende op de omstandigheden alleen, wel, dan is er eigenlijk geen verwachting dat het ooit nog eens fundamenteel anders wordt in ons land. Alle dingen lijken tégen. Vanzelfsprekend zullen we krachtig proberen op te komen voor de rechten en inzettingen des Heeren, voor huwelijk en gezin, voor het veel omvattende thema veiligheid, voor de beschermwaardigheid van alle leven en voor een wegwerken van de tekorten in het onderwijs en de zorgsector. Zorg voor de ander is toch een zaak van het hart, liefdedienst aan onze naaste. Daar mag men ons op aanspreken.

Echter, de werkelijkheid is complex en de samenleving doordrenkt van een geest die de onze niet is, noch ooit kan zijn. Dat hoeft ons evenwel de moed niet te ontnemen om met alles dat in ons is dóór te gaan, onder beding en gunst van de onmisbare zegen des Heeren.

De geschiedenis van de twaalf verspieters kan ons op dit punt veel leren. We vinden deze geschiedenis in Numeri 13 en 14. Mozes krijgt de opdracht van God om verspieters te zenden naar het land Kanaän. God had hun dat land beloofd, maar het moest nog wel worden ingenomen. Mozes wees uit elke stam één man aan. Hij zal vast niet de eerste de beste hebben aangewezen, het zullen vooraanstaanden zijn geweest, mannen van naam, vertrouwelingen. Zij deden hun werk en zij moesten erkennen dat wat hen van dat land werd voorzegd, voluit waar was, een uitnemend land, vloeiende van melk en honing. De bewijzen er van droegen ze op hun schouder mee terug. Maar verder, de twaalf konden over het door hen uit te brengen rapport geen overeenstemming bereiken. Ze zullen er onderweg over hebben beraadslaagd, maar werden het niet eens. Wat waren de bergen hoog, wat waren de steden vast, wat was het een sterk volk, moet je die Enakskinderen eens zien. Daar is toch niet van te winnen. We moeten het echt maar uit ons hoofd zetten om dat land te gaan innemen. Dat kunnen we wel vergeten. Tien van de twaalf brachten in deze geest hun rapport uit. Jozua en Kaleb echter, hadden een minderheidsstandpunt. Dat viel slecht, men geloofde hen niet. Ze zouden haast gestenigd worden. Nijd en teleurstelling balden tegen hen samen. Toch hielden ze stand en vermaanden het volk om te zien op God Die Zijn belofte gestand doen zal: "laat ons vrijmoedig optrekken, en dat erfelijk bezitten; want wij zullen dat voorzeker overweldigen". Zagen zij dan niet dat al die bezwaren en omstandigheden golden, als door hun tien collega's geschetst? Ik denk dat Jozua en Kaleb daar, om zo te zeggen, op zichzelf nog zwaarder aan tilden dan de tien. Maar zij vertrouwden op God, Die het toch beloofd had! We kennen het vervolg van deze geschiedenis. Jozua en Kaleb kwamen in Kanaän, zij het na vele wederwaardigheden, de anderen niet. Er was, naar het woord van de Heere God Zelf, een andere geest in hen.

Een andere geest. Daar gaat het voor ons SGP-ers toch om. Wedergeboorte, waarachtige bekering, het geloof in de Heere Jezus Christus, een leven in Zijn dienst. Dan is er 'een andere geest' in ons en kunnen we, ondanks alle grote bezwaren en hindernissen, de confrontatie met de tijdgeest aan, dan staan we pal voor ons beginsel in de politieke discussie. Dan zal duidelijk zijn dat we het behoud van onze medemensen, van land en volk op het oog hebben. Dan zijn we gekruisigd aan ons streven naar eigen eer, dan gaat het ons om Gods eer. Dan zullen we toornen tegen de zonde en de ongerechtigheid, dan zullen we onze overheid opwekken Gods eer te bevorderen. In het vaste vertrouwen dat het onze samenleving dan goed zou gaan. Dat vertrouwen wordt in vele Psalmen vertolkt. Bijvoorbeeld in Psalm 108.

*Mijn hart, o Hemelmajesteit,
Is tot Uw dienst en lof bereid.
'k Zal zingen voor den Opperheer;
'k Zal psalmen zingen tot Zijn eer.
Gij, zachte harp, gij schelle luit,
Waakt op; dat niets uw klanken stuit';
'k Zal in den dageraad ontwaken,
En met gezang mijn God genaken.*

*O God, die 's lands benauwdheid ziet,
Red toch Uw volk uit zijn verdriet;
Want 's mensen heil is ijdelheid;
Maar als Gods almacht ons geleidt,
Dan doen w'in Hem de kloekste daân,
Zodat wij duizenden verslaan;*

*Want allen, die ons wederstreven,
Zal Hij vertreden en doen sneven.*

16 februari 2002
Van der Vlies.